

Fråga om en tjänsteman vid en socialförvaltning hade tagit befattning med ett ärende på ett sådant sätt att hon kunde anses jävig

---

Bakgrund

AA, född 1981, omfattas av personkretsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Hennes mor BB var tidigare förordnad som god man för henne. Sommaren 2006 inledde AA ett förhållande med en man som var son till en av handläggarna vid socialförvaltningens i Falköpings kommun LSS-enhet. Därefter kom relationen mellan AA och hennes föräldrar att försämras. BB begärde i början av 2008 entledigande från sitt uppdrag som god man för AA. Hon entledigades i augusti 2008.

Anmälan

I en anmälan, som inkom till JO den 7 oktober 2008, framförde BB och CC klagomål mot Socialnämnden i Falköpings kommun. Klagomålen avsåg socialtjänstens handläggning av ärendet rörande AA. De anförde bl.a. följande. Ett halvår efter att AA inlett förhållandet med sin pojkvän såg de tecken på att AA for illa i relationen. De påtalade detta för socialtjänsten men fick ingen respons. Samtidigt fick de kännedom om att de två LSS-handläggarna sinsemellan diskuterade AA:s situation och hennes behov av insatser. De begärde därför att AA skulle få en ny handläggare men fick avslag på sin begäran med motiveringen att det inte fanns någon annan handläggare att tillgå i kommunen. I november 2007 lämnade de in en skriftlig begäran om byte av handläggare. De föreslog även som alternativ att en handläggare skulle anlitas från en annan kommun. Någon förändring skedde dock inte förrän i september 2008 då handläggaren gick i pension. Under tiden försämrades AA:s situation drastiskt. Hon tog avstånd från sin familj och begärde att modern skulle entledigas som god man. Hennes stöd från socialtjänsten inskränker sig nu till några timmars daglig verksamhet enligt LSS i veckan. De vill att JO ska granska om nämnden åsidosatt sitt ansvar enligt socialtjänstlagen när det gäller att ge AA stöd och hjälp, om berörda tjänstemän åsidosatt anmälningsplikten enligt 24 a § LSS, om brott mot tystnadsplikten begåtts, om kommunallagens regler om jäv åsidosatts samt om det i övrigt finns anledning att rikta kritik mot kommunen i ärendet.

Av anmälan framgick att BB även vänt sig till Länsstyrelsen i Västra Götalands län med sina klagomål mot socialtjänsten. I ett beslut den 8 april 2008 hade länsstyrelsen anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen kan konstatera att det uppstått en situation där en kommunalt anställd LSS-handläggare är mor till AA:s pojkvän. AA har tagit avstånd från sin mor, tillika god man, och inrättat en nära relation till pojkvännen och hans familj.

Länsstyrelsen kan inte finna att det i den situationen föreligger något som ligger inom Länsstyrelsens uppdrag att ta ställning till. Länsstyrelsen uppfattar att det som sker i huvudsak sker i relationen mellan AA respektive pojkvännen och hans familj utan inblandning från socialtjänsten. Likaså har AA rätt att själv bestämma över vilka insatser hon vill ta emot och hur hon i övrigt vill ordna sitt liv.

Det är naturligtvis viktigt att den berörda LSS-handläggaren likväl som hennes kollegor noga håller isär det privata från det professionella. Det är inte minst viktigt att nämnden vidtar alla erforderliga åtgärder för att säkerställa att AA är införstådd med vilket stöd hon kan få och har rätt till samt att nämnden säkerställer så att AA känner förtroende för sin handläggare och socialtjänsten i övrigt. Likaså är det viktigt att nämnden så långt som möjligt, inom ramen för sitt uppdrag, säkerställer att AA inte utsätts för psykiska eller fysiska övergrepp och att hon har kunskap om vart hon ska vända sig om hon upplever hot eller otrygghet och behöver stöd.

Länsstyrelsen bedömer, utifrån de uppgifter som inhämtats, att erforderliga åtgärder hittills vidtagits i dessa avseenden.

Utredning

JO inhämtade inledningsvis från socialförvaltningen handlingarna i ärendet rörande AA för tiden den 1 juni 2006 till den 22 oktober 2008.

Socialnämnden anmodades därefter att inkomma med utredning och yttrande över vad BB och CC anfört i fråga om jäv. Yttrandet skulle särskilt avse förhållandena efter länsstyrelsens beslut den 8 april 2008.

Nämnden beslutade att som sitt remissvar till JO översända ett tjänsteutlåtande som hade upprättats av avdelningschefen DD.

I tjänsteutlåtandet anfördes bl.a. följande.

Berörda personer

De berörda huvudpersonerna är AA, hennes mor och tidigare godeman BB samt modern till AA:s pojkvän, EE, EE:s mor, FF, arbetar som LSS-handläggare i Falköpings kommun, men, av förstäneliga skäl, inte i ärendet AA.

Handläggningen har under den aktuella tiden skötts av LSS-handläggaren GG samt under senare tid av LSS-handläggaren HH som efterträtt GG som handläggare. I de situationer då hembesök, etc. varit nödvändigt för handläggningen har biståndshandläggaren JJ deltagit för att undvika oklarheter och missförstånd om vad som förevarit.

Vid ett antal tillfällen under den aktuella tiden har avdelningschefen DD deltagit i handläggningen, främst i kontakterna med BB.

Vad har handlagts under den aktuella tiden?

Vid genomgången framgår ett tydligt mönster; AA, hade vid inledningen av den aktuella perioden sin mor, BB, som god man och önskade få ny god man. AA har vid flera tillfällen förklarat att hon önskat byta god man. Sedan väl ett byte av god

man genomförts, har omständigheterna kring god manskapet varit det centrala temat i samtalen, men nu också kryddat av AA:s relation till den gode man som, i direkt strid mot huvudmannen AA:s uttalade vilja, tar hand om all hennes post och dessutom mot hennes vilja har kontakt med modern.

Större delen av handläggningen under den aktuella tiden har kretsat kring dessa teman och biståndsavdelningens arbete med att försöka göra livet så bra som möjligt för AA samt att få henne att acceptera gode mannen.

Jävssituationer i handläggningen?

I samband med den trassliga situationen kring tillsättandet av en ny god man i juli 2008 var det svårt med kontakterna med AA, vilken inte önskade kontakt.

16 juli 2008 ombads därför pojkvännens mor att medverka genom att be AA att komma till biståndsavdelningen för att vidare diskutera tillsättandet av ny god man.

Detta är den enda situation där FF på något enda sätt varit involverad i handläggningen eller dess förlängning i kontakter, etc.

Socialnämndens bedömning

AA försökte under en längre tid att få slippa att ha sin egen mor som god man och ville i stället få en ny sådan. Då överförmyndaren arbetade med rekryteringen av en ny fungerande god man, uppstod en rad olika kommunikationsproblem mellan överförmyndaren, tänkta nya gode män, modern BB, Falköpings kommuns LSS-handläggare samt huvudmannen AA.

LSS-handläggningen har helt präglats av att se FF som mor till AA:s pojkvän, dvs. hon har inte varit inblandad i någon form av handläggning.

Vid en tidpunkt, då ingen lyckades få kontakt med AA, har biståndsavdelningen, för att på något sätt lösa kontaktproblemet, bett pojkvännens mor om hjälp för att kunna etablera kontakt med AA genom att be AA komma till biståndsavdelningen för att vidare kunna lösa god man frågan.

Socialnämndens bedömning är att detta har skett med AA:s bästa för ögonen och att det knappast inneburit någon form av handläggningsjäv.

BB och CC yttrade sig över remissvaret. De anförde bl.a. att FF varit inblandad i handläggningen av AA:s ärenden vid flera tillfällen än vad kommunen hade uppgivit och att FF haft synpunkter på ledsagarnas arbete vilket borde finnas dokumenterat hos den s.k. assistansenheten.

Ett yttrande över remissvaret inkom även från KK som var förordnad som god man för AA under perioden den 22 juli 2008 till den 1 november 2008.

Med anledning av vad BB och CC uppgett i sitt yttrande inhämtade föredraganden upplysningar per telefon från områdeschefen LL vid assistansenheten. Han uppgav att enheten inte hade några journalanteckningar rörande den LSS-insats i form av ledsagarservice som AA tidigare beviljats.

BB och CC inkom under ärendets handläggning även med kompletterande skrivelser rörande AA:s situation.

I ett beslut den 18 november 2009 anförde *JO André* följande.

Bedömning

BB och CC har i sin anmälan riktat omfattande kritik mot nämnden för handläggningen av ärendet rörande AA. Jag har valt att inrikta min granskning på frågan om det förekommit jäv vid nämndens handläggning av ärendet.

Enligt 10 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) gäller för en socialnämnd vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900). Det är således kommunallagens bestämmelser om jäv som är tillämpliga i socialnämndens verksamhet. Av 6 kap. 25 § kommunallagen framgår att det finns flera olika jävsgrunder. Dessutom finns det en generalklausul, vilken avser vissa situationer som inte täcks av övriga jävsgrunder, s.k. delikatessjäv. Enligt denna bestämmelse, som är den som är av intresse i detta sammanhang, är bl.a. anställd hos kommunen jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet. En anställd som är jävig får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet.

Med handläggning avses inte bara beslutsfattande utan även utredning, beredning och föredragning. De personer som åsyftas är de som tar sådan befattning med ett ärende att de kan tänkas inverka på ärendets utgång. Reglerna har till syfte att förhindra misstankar om bristande opartiskhet och ovidkommande hänsyn. Bestämmelserna träffar såväl grundade som objektivt ogrundade misstankar. Med andra ord kan jäv föreligga, även om vederbörande tjänsteman rent faktiskt inte har brustit i kraven på objektivitet och opartiskhet.

Delikatessjäv kan föreligga om en handläggare är vän eller ovän med den som är part i ärendet. Vidare kan det vara fråga om delikatessjäv vid ett markant beroendeförhållande mellan handläggaren och parten. Även den som särskilt engagerar sig i saken på ett sätt som ger anledning att anta att det brister i förutsättningarna för en objektiv bedömning av ärendet skulle kunna anses jävig på denna grund. En anställd bör avhålla sig från att engagera sig i ett ärende redan om misstanke kan uppkomma om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning.

I förevarande fall har AA, som är föremål för insatser från socialnämndens sida, ett förhållande med FF:s son. Det är uppenbart att FF inte ska delta i handläggningen av ärendet rörande AA. Såvitt framkommit har inte heller FF varit formell handläggare av AA:s ärende sedan förhållandet inleddes. Frågan är om FF ändå tagit befattning med ärendet på ett sådant sätt att hon kan anses jävig.

Det framgår av utredningen att socialförvaltningen har haft viss kontakt med FF under ärendets handläggning. Vidare framgår att FF har deltagit vid ett möte som förvaltningen anordnat rörande AA:s situation. Dessa kontakter synes dock ha tagits med FF i hennes egenskap av privatperson. Jag har förståelse för att så har blivit fallet eftersom FF är mor till AA:s pojkvän och har haft nära kontakt med henne. Det finns inte någonting som visar att FF har tagit befattning med ärendet i

sin egenskap som anställd vid förvaltningen. Någon jävssituation har därmed inte förelegat.

Vad BB och CC anfört i övrigt föranleder inte något uttalande från min sida.